

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็นในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนรูปแบบเรียนร่วม รวมทั้งการศึกษาในสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง และการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และผู้สอนในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการทางการมองเห็นทั้ง 8 สถานศึกษา รวมทั้งการสนทนากลุ่มในกลุ่มของผู้เรียนคือคนพิการทางการมองเห็นของสถานศึกษาดังกล่าว และการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา

โดยแบ่งนำเสนอผลการวิจัยตามรูปแบบของการจัดการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบการเรียนร่วม

ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง

ส่วนที่ 3 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ซึ่งแต่ละส่วนจะแยกการนำเสนอตามขอบเขตของเนื้อหาในการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การจัดการด้านสถานที่

2. การจัดการด้านหลักสูตร

3. การจัดการด้านบุคลากร

4. การจัดการด้านงบประมาณ

และแต่ละด้านจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ประกอบด้วย

1. สภาพการจัดการศึกษา

2. ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

โดยจะมีการนำเสนอบทสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญไว้ในส่วนท้ายของผลการศึกษาในแต่ละรูปแบบของการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบการเรียนรู้ร่วม

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมระหว่างผู้เรียนซึ่งเป็น
คนพิการทางการมองเห็นกับผู้เรียนสายตาปกติระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
ปัจจุบันมีทั้งหมด 6 โรงเรียน โดยแยกเป็นโรงเรียนของรัฐจำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย
1. โรงเรียนศรีอยุธยา 2. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย 3. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย 4. โรงเรียน
มัธยมวัดมกุฏกษัตริยาราม และโรงเรียนเอกชนจำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย 1. โรงเรียน
เซนต์คาเบรียล 2. โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์

1. โรงเรียนศรีอยุธยา แต่เดิมเป็นโรงเรียนสำหรับผู้เรียนหญิงเท่านั้น ต่อมาได้ขยาย
ขอบเขตการรับผู้เรียนชายเข้ามาเรียนในลักษณะสหศึกษา และได้เปิดรับผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทาง
การมองเห็นเข้ามาเรียนร่วมกับผู้เรียนสายตาปกติในปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการทางการ
มองเห็นเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 คน และ ชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 5 จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 จำนวน 1
คนเพื่อมาร่วมการสนทนากลุ่ม

2. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย เป็นโรงเรียนมัธยมที่จัดการเรียนการสอน
แบบสหศึกษาซึ่งมีการเปิดรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นมานานกว่า 20 ปี ผู้บริหารและ
บุคลากรจึงมี ประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน
กลุ่มนี้ ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน
รวมทั้งสิ้น 19 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คนมาร่วมการสนทนา
กลุ่ม

3. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ในระยะแรกเริ่มได้เปิดรับผู้เรียนชายล้วนเท่านั้น ต่อมา
จึงรับผู้เรียนหญิงเข้ามาเรียนร่วมในลักษณะสหศึกษา และปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนซึ่ง
เป็นคนพิการประเภทต่างๆ รวมถึงผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้ามาเรียนร่วมกับผู้เรียนสายตา
ปกติ โดยมีการจัดชั้นเรียนและใช้หลักสูตรปกติในการจัดการเรียนการสอน ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการ
ทางการมองเห็นเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียน
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คนมาร่วมการสนทนากลุ่ม

4. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริยาราม ปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในแบบสหศึกษา จากเดิมที่รับเฉพาะผู้เรียนชายเท่านั้น ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเรียนอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คนมาร่วมการสนทนากลุ่ม

5. โรงเรียนเซนต์คาเบรียล เป็นโรงเรียนมัธยมแห่งแรกของประเทศไทยที่รับผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียนร่วมกับผู้เรียนสายตปกติ ปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนควบทั้งสองภาษา โดยรับเฉพาะผู้เรียนชายเท่านั้นเข้ามาศึกษา ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเรียนอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 1 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คนมาร่วมการสนทนากลุ่ม

6. โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนเวนต์ มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ปกติ โดยรับเฉพาะผู้เรียนหญิงเท่านั้น สถานศึกษาอยู่ในระยะแรกเริ่มในการรับผู้เรียนซึ่งเป็น คนพิการทางการมองเห็นเข้ามาเรียนร่วมกับผู้เรียนสายตปกติ ปัจจุบันมีผู้เรียนพิการทางการมอ งเห็นเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 จำนวน 1 คนมาร่วมการสนทนากลุ่ม

1. การจัดการด้านสถานที่

1.1 สภาพการจัดสถานที่

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง มีการจัดอาคารสถานที่ในการ เรียนการสอนแบบปกติทั่วไป กล่าวคือ ไม่ได้มีการจัดให้เป็นพิเศษเฉพาะสำหรับคนพิการทางการ มองเห็น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สอนที่ระบุว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดการ ด้านอาคารสถานที่ให้แก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด เช่นเดียวกับความ เห็นของผู้เรียนส่วนใหญ่ระบุว่าสถานศึกษามีการจัดการด้านสถานที่ในแบบปกติทั่วไป

ด้านห้องเรียนนั้นสถานศึกษามีการจัดในรูปแบบปกติทั่วไป โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ มีการจัดผู้เรียนต่อห้องโดยเฉลี่ยที่ประมาณ 50 คนต่อ 1 ห้องเรียน และจะมีการกระจายผู้เรียน พิการทางการมองเห็นออกไปในห้องเรียนต่างๆ ไม่ให้อยู่รวมกันใน 1 ห้องเรียน เพราะจะทำให้ ผู้เรียนกลุ่มนี้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนสายตปกติอื่นๆ

ทุกสถานศึกษาจะมีการจัดห้องประสานงานเรียนร่วมเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางของผู้เรียน เปิดให้บริการแก่ผู้เรียนกลุ่มนี้ในด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียน ซึ่งทางต้นสังกัดคือมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์จะจัดส่งครูพี่เลี้ยง หรือครูเสริมวิชาการเข้ามาประจำในห้องประสานงานเรียนร่วมของทั้ง 6 สถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการให้บริการแก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เช่น การจัดพิมพ์ตำราเรียนปกดิวิขาต่างๆ ให้เป็นตำราเรียนอักษรเบรลล์เพื่อความสะดวกในการอ่าน ทบทวน และใช้ในการสอบ รวมถึงเป็นที่ปรึกษาเมื่อผู้เรียนพิการทางการมองเห็นประสบปัญหาในเรื่องการเรียน

ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดให้ตามปกติทั่วไป ทั้งห้องน้ำ ลิฟต์โดยสาร หรือทางเดินเท้าสำหรับคนพิการทางการมองเห็นภายในบริเวณสถานศึกษาจะไม่มีการจัดให้ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเผชิญกับสภาพความเป็นจริงในสังคมซึ่งส่วนใหญ่รัฐไม่ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรให้ ดังนั้นการฝึกทักษะจนเกิดความเคยชินจะทำให้ผู้เรียนสามารถเอาตัวรอดได้เมื่อออกไปสู่สังคม ซึ่งมีสถานศึกษาเพียงแห่งเดียวจัดการด้านสถานที่เพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เช่น ห้องน้ำสำหรับคนพิการ และทางเดินที่มีการปรับให้มีความลาดเสมอกัน

1.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดสถานที่

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐและเอกชนรวม 5 แห่งที่ไม่มีปัญหาในการบริหารจัดการด้านการจัดสถานที่สำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นแต่อย่างใด มีเพียงสถานศึกษาของรัฐ 1 แห่งที่มีข้อจำกัดด้านการรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียน เพราะต้องรับผิดชอบคนพิการประเภทอื่นๆ ที่เข้ามาเรียนร่วมด้วย เช่น คนพิการด้านร่างกาย คนพิการทางการได้ยิน หรือบุคคลออทิสติก เป็นต้น สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มผู้สอน ที่มีความเห็นว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดการด้านสถานที่ มีเพียงสถานศึกษาของรัฐส่วนน้อยเท่านั้นที่มีปัญหาในเรื่องการรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียนร่วม ซึ่งระบุว่าสาเหตุที่ไม่ได้รับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น กลุ่มนี้เพิ่มเติมในระยะที่ผ่านมาเพราะสถานศึกษาขาดบุคลากรที่จะมารองรับ รวมถึงนโยบายของผู้บริหารนั้นจะมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนปกติเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นได้รับความสำคัญน้อยลงจากเดิม และไม่ได้รับบริการการศึกษาที่เท่าเทียมกับผู้เรียนปกติ

ด้านห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนบางชนิดไม่มีความเหมาะสม เช่น โต๊ะกับเก้าอี้จะมีขนาดสูง-ต่ำไม่เท่ากันทำให้เป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น รวมถึงปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนในวิชาที่สำคัญและจำเป็น เช่น วิชาวิทยา

ศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องมีเครื่องมือทดลองที่เหมาะสมสำหรับใช้สอนผู้เรียนเพื่อการมองเห็น เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านการมองเห็น

ผู้เรียนในสถานศึกษาทั้ง 6 แห่งระบุว่า ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตจากการจัดการด้านสถานที่แบบปกติของสถานศึกษา เช่น มีสิ่งกีดขวางทางเดินเท้าเนื่องจากสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมตามสภาพปกติทั่วไป บางแห่งมีรถยนต์พาหนะวิ่งเข้ามาภายในบริเวณโรงเรียน เพราะมีถนนและที่จอดรถภายในสถานศึกษา รวมถึงบางแห่งโรงอาหารมีที่นั่งไม่เพียงพอ ตลอดจนบริการห้องน้ำ ห้องส้วมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และห้องสมุดที่ไม่เอื้อต่อการใช้บริการของคนพิการทางการมองเห็น กล่าวคือ บริเวณทางเข้าจะมีเครื่องกั้นสำหรับนับจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการ ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

ความต้องการในการจัดการศึกษาจากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและผู้สอนไม่มีความต้องการในด้านการจัดสถานที่สำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่ต้องการให้ปรับปรุงการให้บริการต่างๆ เช่น อุปกรณ์ประกอบการเรียนในห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำห้องส้วม โรงอาหาร และบริเวณทางเดินเท้าให้เหมาะสมกับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

2. การจัดการด้านหลักสูตร

2.1 สภาพการจัดหลักสูตร

จากการศึกษา พบว่า การจัดการด้านหลักสูตรการสอนของทุกสถานศึกษาเป็นไปตามปกติ คือสอนตามเนื้อหาวิชาของกระทรวงศึกษาธิการ อันประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้นำหลักสูตรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน แต่ในบางวิชา เช่น พลศึกษา ผู้สอนจะใช้วิธีการให้ไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ กฎ กติกา ในการเล่นแล้วรวบรวมเป็นเล่มรายงานมาส่งแทนการลงสนามจริง หรือในวิชาด้านเกษตรกรรมสถานศึกษาบางแห่งก็ได้้นำเอาไปประยุกต์ไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพราะผู้เรียนอยู่ในชุมชนเมืองจึงไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องเรียนภาคปฏิบัติ ส่วนในวิชาด้านคุณธรรมก็จะมีการสอนในเชิงวิเคราะห์ เช่น เล่านิทานให้ฟัง หรือสอนวิชาที่เป็นทักษะภาษาผ่านการร้องเพลงซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายกว่าการท่องจำ แต่ในวิชาปกติอื่นๆ ก็จะสอนตามปกติทั่วไป และไม่ได้มีการลดเกณฑ์การให้คะแนนต่ำกว่าผู้เรียนสายตาปกติแต่อย่างใด ส่วนในเวลาสอบก็จะมีการแยกออกมาสอบเฉพาะผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เพราะข้อสอบจะมีการจัดให้แบบอักษรเบรลล์ โดยผู้สอนจะเป็นคนอ่านคำถามและกาคำตอบลงในกระดาษคำตอบแทนผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ซึ่งส่วนใหญ่ในเวลาเรียนเพื่อนสนิท

หรือที่นิยมเรียกว่า “บัดดี้” จะมีบทบาทมากในการให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวก เช่น การอ่านหนังสือให้ฟัง หรืออธิบายความหมายในเนื้อหาวิชาต่างๆ ให้ฟัง

ส่วนด้านสื่อประกอบการเรียนรู้นั้นก็มีการจัดให้เท่าที่จะจัดหาได้ เช่น ภาพนูนหรือสื่อวิทยุ โทรทัศน์ก็จะเปิดให้รับฟังตามปกติทั่วไปเหมือนผู้เรียนในชั้นเรียนปกติ โดยสถานศึกษา 5 แห่งจะมุ่งส่งเสริมผู้เรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและสม่ำเสมอ ทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นได้เข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกันกับผู้เรียนปกติ เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ต่างๆ ตลอดจนการออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ไปสวนสนุก ทะเล และการเข้าร่วมแข่งขันทักษะในกลุ่มคนพิการประเภทเดียวกัน เช่น การแข่งไม้เท้า การแข่งอ่านอักษรเบรลล์ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง รวมทั้ง เข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬาซึ่งมีผู้เรียนหลายคนที่ได้มีโอกาสไปแข่งขันกีฬาระดับประเทศและระดับนานาชาติแล้วประสบความสำเร็จกลับมา

2.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดหลักสูตร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนทั้ง 6 แห่ง ไม่มีปัญหาในด้านการจัดหลักสูตรการสอนสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ขณะที่สถานศึกษาของรัฐ 1 แห่งต้องการเพิ่มเติมในส่วนของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมจอร์ส (JAWS) เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้งานด้านการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับคนพิการทางการมองเห็น

โดยมีเพียงสถานศึกษาของรัฐ 1 แห่งเท่านั้นที่ไม่อำนวยความสะดวกในด้านสื่อเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เช่น ไม่มีการจัดสื่อวิทยุ โทรทัศน์เพื่อให้รับรู้ข่าวสารอันเป็นประโยชน์รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าร่วมกิจกรรม ภายในและภายนอกสถานศึกษา ทั้งการเข้าค่าย ทัศนศึกษา หรือการแข่งขันทักษะวิชาการและการแข่งขันกีฬา โดยมีเหตุผลด้านความไม่สะดวกของตัวผู้เรียนในการทำกิจกรรมภายนอก เช่นเดียวกับสถานศึกษาของเอกชนบางแห่งที่ยังไม่ได้นำเอาเนื้อหาวิชาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ และยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาเนื่องจากอยู่ในช่วงแรกเริ่มรับ ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นเข้าเรียน จึงยังไม่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาดังกล่าว

ขณะที่ผู้เรียนในสถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ประสบปัญหาด้านสื่อประกอบการสอนที่ไม่เหมาะสม เช่น อุปกรณ์เรขาคณิตที่มีขนาดใหญ่ทำให้ไม่สะดวกในการพกพาเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน และใบงานทั้งหมดผู้สอนจะให้มาเป็นแผ่นกระดาษธรรมดาซึ่งผู้เรียนจะต้องนำมาให้ครูเสริมวิชาการในห้องประสานงานเรียนร่วมแปลเป็นอักษรเบรลล์ ทำให้เสียเวลามาก และยังไม่มีการให้ผู้สอนในสถานศึกษาจัดทำใบงานออกมาในรูปแบบแผ่นซีดีซึ่งสามารถนำมา

พริ้นต์เป็นอักษรเบรลล์ได้เลย รวมทั้งไม่ได้ฝึกปฏิบัติจริงในบางเนื้อหาวิชา เช่น วิชาลูกเสือ เพราะเพื่อนๆ สายตาปกติจะไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือทำให้ผู้เรียนไม่ยากเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

3. การจัดการด้านบุคลากร

3.1 สภาพการจัดการบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า ทุกสถานศึกษาผู้สอนจะทำหน้าที่สอนตามปกติทั่วไปโดยไม่ได้มองว่าเป็นผู้พิการเพื่อไม่ให้เกิดปมด้อยแก่ตัวผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ผู้สอนทุกสถานศึกษาจะทำหน้าที่สอนตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบการศึกษามา และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอน และมีการจัดสอนเสริมให้แก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็น ในช่วงก่อนการสอบแต่ละครั้งเพื่อทบทวนความเข้าใจในเนื้อหา นอกจากนั้นสถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนผู้สอนได้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนผู้สอนที่เข้ามาใหม่นั้นสถานศึกษาจะมีครูพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในวิธีการสอนผู้เรียนพิการทางการมองเห็นดังกล่าว

มีสถานศึกษาของรัฐส่วนน้อยเท่านั้นที่มีผู้สอนซึ่งจบการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษมาโดยตรงเพื่อมาดูแลผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

3.2 ปัญหาและความต้องการบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ประสบปัญหาที่ตัวผู้สอนหลายประการ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ เช่น ขาดบุคลากรที่จบการศึกษาทางด้านการศึกษาพิเศษเพื่อมาดูแลกลุ่มผู้เรียนพิการทางการมองเห็น และในบางสถานศึกษาผู้สอนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนว่าจะสอนผู้เรียนพิการทางการมองเห็นอย่างไร เช่น ในวิชาคอมพิวเตอร์ผู้สอนบางคนก็ไม่สามารถที่จะประยุกต์วิธีการสอนได้เพราะไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน และในกรณีที่ผู้เรียนต้องการเรียนด้านภาษาเพิ่มเติม เช่น ภาษาจีน แต่ทางสถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่จะมารองรับความต้องการดังกล่าว ขณะที่ภาครัฐก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด

มีสถานศึกษาของรัฐแห่งเดียวที่ผู้บริหารเน้นความสำคัญไปที่ผู้เรียนสายตาปกติมากกว่าผู้เรียนพิการทางการมองเห็น โดยให้เหตุผลว่าอัตราส่วนของครูต่อจำนวนผู้เรียนพิการทางการมองเห็นไม่สมดุลกันจึงรับผู้เรียนจำนวนมากไม่ได้ เพราะตามกฎหมายระบุไว้ว่าจำนวนผู้สอน 1 คน จะดูแลผู้เรียนพิการทางการมองเห็นไม่เกิน 5 คนเท่านั้น

4. การจัดการด้านงบประมาณ

4.1 สภาพการจัดงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า งบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นของทางสถานศึกษาซึ่งเป็นงบประมาณปกติที่สถานศึกษาได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล อีกทั้งผู้เรียนในสถานศึกษาของรัฐจะได้รับเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐตามกฎหมายผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ด้านสถานศึกษาของเอกชนนั้นจะยกเว้นค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้แก่ผู้เรียนโดยจัดสรรให้ในรูปของทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร ส่วนต้นสังกัดของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น คือ มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จะมีค่าใช้จ่ายรายวันให้กับผู้เรียนทุกคนวันละ 40 บาท

4.2 ปัญหาและความต้องการงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาของรัฐและเอกชนทั้ง 6 แห่ง ต้องการงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับจัดการศึกษาแก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็น นอกเหนือจากเงินอุดหนุนรายหัวที่สถานศึกษาของรัฐได้รับ และเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้กับสถานศึกษาเอกชน ทั้งในรูปของเงินอุดหนุนและเงินบริจาค รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษาของรัฐและเอกชนจะทำเรื่องขอจากทางส่วนกลางสำหรับอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียน แต่ก็ไม่แก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะอุปกรณ์บางอย่างได้รับไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรจะคงสภาพการจัดการด้านสถานที่ให้อยู่ในรูปแบบปกติให้มากที่สุด เพราะจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสัมผัสกับประสบการณ์จริงในสังคมแต่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนที่จะมาเรียนร่วมในสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การใช้อักษรเบรลล์ บุคลิกภาพ การปรับตัว และอื่นๆ

ด้านกิจกรรมและสื่อต่างๆ เพื่อเสริมการเรียนรู้ นั้น สถานศึกษาควรหาวิธีการประยุกต์หลักสูตรมาใช้ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียนให้ได้มากที่สุด แทนที่จะได้เรียนแค่ในหลักการหรือทฤษฎีเพียงอย่างเดียว โดยต้องไม่มองว่าผู้เรียนมีข้อจำกัดในด้านร่างกาย เพราะผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนและพัฒนาตนเองได้หากมีวิธีการที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ได้แสดงศักยภาพออกมา

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาของรัฐบางแห่งนั้นเกิดจากเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มองกลุ่มคนบกพร่องหรือผู้เรียนพิการประเภทต่างๆ ว่าเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เพราะต้องอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้ และผู้เรียนพิการทางการมองเห็นดังกล่าวอาจจะทำให้ผลสัมฤทธิ์โดยรวมของสถานศึกษาลดต่ำลงนั้น จะต้องเร่งแก้ไขในเรื่องเจตคติต่อคนพิการทางการมองเห็น ว่าคนเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตและเรียนร่วมในสถานศึกษาไปพร้อมๆ กับผู้เรียนสายตาปกติได้

การจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษา จะต้องมีการกระจายงบประมาณให้ ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการจัดการศึกษา โดยต้องไม่มุ่งเน้นในด้านการสร้างอาคารสถานที่แต่เพียงอย่างเดียว

ส่วนที่ 2 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน รูปแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทาง

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนรูปแบบสถานศึกษาพิเศษเฉพาะทางสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นมีเพียงแห่งเดียว คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ตั้งอยู่บริเวณแยกตึกชัย ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2481 ปัจจุบันเปิดสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษา โดยสถานศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็นลำดับขั้นตามลำดับ ดังนี้ ประธานมูลนิธิ ดูแลโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ โดยมีผู้จัดการโรงเรียนทำหน้าที่แบ่งอำนาจการบริหารจัดการแยกไปที่อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง มีผู้เรียนรวมทั้งสิ้น 161 คน เปิดทำการสอนในวันจันทร์ - วันศุกร์

สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยนั้นมีจำนวนทั้งหมด 28 คน แยกเป็นชาย 15 คน หญิง 13 คน โดยเป็นผู้เรียนแบบอยู่ประจำ 19 คน และเป็นผู้เรียนแบบไป - กลับ 9 คน แบ่งออกเป็น 3 ห้องเรียน ดังนี้ ชั้น ป.6/1 จำนวน 10 คน ชั้น ป.6/2 จำนวน 9 คน และชั้น ป.6/3 จำนวน 9 คน ผู้วิจัยเลือกผู้เรียนจำนวน 7 คนมาเป็นตัวแทนเพื่อทำการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

1. การจัดการด้านสถานที่

1.1 สภาพการจัดการสถานที่

จากการศึกษา พบว่า ท่าเลที่ตั้งของสถานศึกษาอยู่ในบริเวณใจกลางเมือง และเป็นที่ทำกาของสถานที่ราชการสำคัญหลายแห่ง เช่น โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลรามาธิบดี องค์การเกษตรกรรม และบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เป็นต้น ทำให้การคมนาคมมีความสะดวกสบายเพราะสามารถเดินทางได้หลายรูปแบบ

ด้านอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษามีอายุการใช้งานมานาน จึงไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้มากนัก ส่วนห้องเรียนก็ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนพิการทางการมองเห็นมาเป็นระยะๆ ห้องน้ำ ห้องส้วม และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ไม้เท้า มีเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

ส่วนการให้บริการห้องสมุดนั้นขณะนี้สถานศึกษากำลังเริ่มดำเนินการห้องสมุดดิจิทัลสำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากสื่อและเครื่องมือที่ทันสมัย แต่ห้องสมุดเดิมยังคงเปิดให้บริการโดยมีบรรณารักษ์คอยช่วยเหลือผู้เรียนในการค้นหาหนังสือที่ตนสนใจ เช่นเดียวกับโรงอาหารที่มีการปรับปรุงให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะอนามัย ซึ่งจะมีพนักงานคอยบริการเสิร์ฟอาหารให้กับผู้เรียนที่โต๊ะโดยไม่ต้องเข้าแถวรอเหมือนกับสถานศึกษาปกติทั่วไป โดยปกติแล้วจะมีบุคคลภายนอกเข้ามาจองวัน เวลา สำหรับเลี้ยงอาหารแก่ผู้เรียนพิการทางการมองเห็นที่อยู่ประจำในสถานศึกษา

1.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดสถานที่

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาด้านสถานที่ไม่เอื้ออำนวยกับผู้เรียนพิการทางการมองเห็นอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

ห้องเรียนมีขนาดเล็กจึงค่อนข้างแออัดเพราะมีผู้เรียน 12 คนต่อ 1 ห้อง ซึ่งโดยสภาพของห้องที่มีอายุการใช้งานมานานกว่า 70 ปีนั้นจะมีชั้นวางของที่ยื่นออกมาทำให้ผู้เรียนเดินไม่สะดวกและเปลืองเนื้อที่สำหรับการเรียนการสอน อีกทั้งห้องเรียนส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่เป็นซอกเป็นหลืบจึงน่าเป็นห่วงในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกันในแต่ละชั้นปี

ส่วนวัสดุอุปกรณ์ประเภทโต๊ะ เก้าอี้บางส่วนไม่เหมาะสมกับลักษณะการเคลื่อนไหวและผู้เรียนซึ่งมีอายุแตกต่างกัน เช่น บางห้องเรียนจะมีม้านั่งแบบยาวซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนคนที่นั่งที่หลังหลังได้หากผู้เรียนคนแรกไม่ระมัดระวังในการจัดวาง

ห้องน้ำ ห้องส้วมบางห้องใช้การได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะเกิดการอุดตัน บางครั้งน้ำประปาจะไหลเบาหรือไม่ไหลเลย รวมทั้งประสบปัญหาหลังคารั่วในเวลาฝนตกด้วย

ต่อมาคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้เรียนซึ่งสถานศึกษายังมีปัญหาในด้านของระบบการเตือนภัยหรือสัญลักษณ์บอกทางในบริเวณต่างๆ รอบสถานศึกษา เช่น ขาดการจัดทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตรงนี้หรือข้างหน้าจะมีต้นเสาตั้งอยู่ เป็นต้น

เช่นเดียวกับเรื่องของแสงที่ผู้เรียนไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควรในบริเวณทางเดินขึ้นบันไดที่ค่อนข้างจะมีมืด จึงเกิดปัญหากับผู้ที่มีสายตาเลือนราง (Low Vision) ประกอบกับสีของผนังที่มีอยู่เดิมนั้นมีระดับที่สูงเกินไปไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาที่ยังเป็นเด็กเล็ก จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการใช้มือคลำทางไปตามผนังของอาคารได้

ส่วนประตูและหน้าต่างบริเวณห้องพัสดุผู้บริหารและผู้สอนจะเป็นกระจกใสและอยู่ในลักษณะการใช้งานแบบผลักเข้า-ออก จึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งในด้านความปลอดภัยสำหรับผู้เรียนและผู้สอนในการเดินทางมองเห็นที่ต้องเดินผ่านบริเวณดังกล่าวเพื่อไปสอนตามอาคารต่างๆ

นอกจากนี้สถานศึกษาประสบปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและมลภาวะทางเสียง เพราะสถานศึกษาดังอยู่บริเวณ 4 แยกตึกชัย ถนนราชวิถีที่มีสภาพการจราจรที่คับคั่งตลอดเวลา ประกอบกับขณะนี้ (พ.ศ.2549) กำลังมีงานก่อสร้างสะพานข้ามทางแยกตึกชัย จึงทำให้เกิดมลภาวะทั้งทางอากาศ เสียง และฝุ่นละอองจากงานก่อสร้างดังกล่าว

ส่วนความต้องการของผู้เรียนนั้นอยากให้สถานศึกษาปรับปรุงในเรื่องของห้องเรียนที่จากเดิมเป็นห้องพัสดุมาเป็นห้องเรียนปรับอากาศ เพราะสภาพอากาศและมลภาวะภายนอกไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน

2. การจัดการด้านหลักสูตร

2.1 สภาพการจัดการหลักสูตร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก โดยจะมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้สนองตอบต่อความสามารถพิเศษของผู้เรียนเพื่อการมองเห็น ซึ่งมีคุณลักษณะเด่น 3 ด้าน ประกอบด้วย ดนตรี กีฬา และภาษา มีการนำเอาหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีเนื้อหาด้านวิชาชีพ เช่น งานบ้าน งานฝีมือต่างๆ อย่างการร้อยลูกปัด ตักดา โมบาย เป็นต้น รวมถึงเนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านสุขศึกษาเข้ามาเสริมทักษะให้กับผู้เรียน

ตำราเรียนอักษรเบรลล์ส่วนใหญ่จะมอบให้ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อคนตาบอดที่อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี เป็นผู้ผลิตให้ เพราะอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เช่นเดียวกัน ส่วนสื่อประกอบการเรียนนั้นสถานศึกษามีการจัดให้บริการในห้องมัลติมีเดีย ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาเรียน สื่อโทรทัศน์ก็จะเปิดให้ฟังใน

วันหยุด ส่วนผู้เรียนบางคนก็จะมีสื่อประเภททีวีชาวด วิทู เป็นของตัวเองสำหรับไว้ฟังข่าว และละครในเวลาหลังเลิกเรียน

ในด้านกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดให้ มีความหลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งการทัศนศึกษานอกสถานที่โดยความอนุเคราะห์ของชมรม หรือสมาคมต่างๆ หรือบุคคลภายนอกบริจาคตัวชมภาพยนตร์เรื่องดังมาให้ ตลอดจนการไปแข่งทักษะด้านวิชาชีพ เช่น ร้อยลูกปัด แข่งอ่านอักษรเบรลล์ภาษาจีน การไปแสดงความสามารถในรายการโทรทัศน์ รวมถึงการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และกิจกรรมด้านการศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตรในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการนิมนต์พระมาสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจผู้เรียนและผู้สอนเป็นประจำเนื่องจากสถานศึกษาได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

2.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดหลักสูตร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอน เช่น ตำราเรียนอักษรเบรลล์ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูง โดยสถานศึกษาสามารถผลิตสื่ออักษรเบรลล์ได้เองบางส่วนเท่านั้น

บางรายวิชาในหลักสูตรไม่เหมาะสมกับผู้สอนและผู้เรียน อันเกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและลักษณะเฉพาะของผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็น เช่น วิชาพลศึกษา ผู้สอนมีเพียงคนเดียวแต่ต้องรับผิดชอบผู้เรียนพิการทางการมองเห็นมากกว่า 10 คน ซึ่งบางครั้งผู้สอนวิชาอื่นก็จะนำผู้เรียนมาฝากสอนด้วยในเวลาเดียวกัน ประกอบกับวัยของผู้สอนที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสอนที่จะต้องมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา เช่นเดียวกับวิชาด้านการเกษตรที่มีการสอนแค่เพียงทฤษฎีหรือหลักปฏิบัติเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จึงทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ไม่ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมาย

ในด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนนั้น พบว่า เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับผู้เรียนมีสภาพเก่าและทรุดโทรมทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่มีความทันสมัยเท่าที่ควร รวมถึงปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ประกอบการสอนที่จำเป็นในการเสริมสร้างจินตนาการของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น เช่น ภาพนูน หรือสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายต่างๆ ตลอดจนขาดแคลนอุปกรณ์กีฬา เช่น ลูกฟุตบอลสำหรับการเล่นฟุตบอล เป็นต้น

สำหรับผู้เรียนบางส่วนมีความต้องการเพิ่มเติมในส่วนของสื่อประกอบการเรียนอื่นๆ เช่น เครื่องเล่นซีดีแบบพกพาสำหรับฟังข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ตามอัธยาศัยในเวลาว่าง

3. การจัดการด้านบุคลากร

3.1 สภาพการจัดการบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาแบ่งได้แบ่งการบริหารออกเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายปกครองซึ่งจะทำหน้าที่ดูแลผู้เรียนทั้งก่อนเข้าเรียนและหลังเลิกเรียน รวมถึงดูแลการเป็นอยู่ให้กับผู้เรียนที่พักในสถานศึกษา สำหรับฝ่ายการศึกษาจะทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในภาคกลางวัน และฝ่ายอาสาสมัครจะทำหน้าที่ดูแลผู้เรียนนอกเวลาเรียน เช่น ช่วยอธิบายหรือเป็นที่ปรึกษาเวลาผู้เรียนทำการบ้าน เป็นต้น

ส่วนผู้สอนจะมาจาก 3 สังกัด ประกอบด้วย ผู้สอนที่เป็นข้าราชการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 3 คน ผู้สอนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษมีจำนวน 3 คน และผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หรือ คุรุมูลนิธิ ซึ่งมีผู้สอนที่เป็น คนพิการทางการมองเห็นจำนวน 9 คน ทุกคนมีคุณวุฒิขั้นต่ำระดับปริญญาตรี และรับค่าจ้างจากต้นสังกัด ทางสถานศึกษามีการส่งผู้สอนไปอบรมเพิ่มเติมเพื่อเสริมทักษะด้านการสอนสม่ำเสมอ และวิธีการสอนจะให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ผู้เรียนมากกว่ามุ่งเน้นวิชาการหรือเนื้อหาที่หนักเกินไป

3.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการบุคลากร ซึ่งเกิดจากการบริหารงานแบบหลายชั้นของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ซึ่งเป็นต้นสังกัด ส่งผลให้เกิดปัญหาในการประสานงานในแต่ละฝ่ายในสถานศึกษา ซึ่งจะได้ชัดเจนจากสถิติการลาออกของผู้สอนนับจากเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน 2549 มีจำนวนมากถึง 7 คน รวมถึงการลาออกของบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดอีกด้วย ส่งผลให้อัตราผู้สอนที่มีอยู่กับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดไม่สมดุลกัน ทั้งที่ตามกฎหมายกำหนดไว้วันนั้นต้องมีผู้สอน 1 คนต่อจำนวนผู้เรียน 5 คน

ส่วนปัญหาที่เกิดจากตัวผู้สอนนั้นมีหลายประการ เช่น ผู้สอนต้องทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน ทั้งรับผิดชอบการสอนและจัดทำเอกสารการสอนต่างๆ อีกทั้งต้องรับผิดชอบในเรื่องของเวลาในการจัดการเรียนการสอนซึ่งแบ่งเป็นคาบเหมือนผู้เรียนสายตาปกติทั่วไป ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับการสอนผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็นเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ และปัญหาสำคัญอีกประการในด้านการบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการสอนก็คือ สถานศึกษาขาดแคลนผู้สอนที่จบทางด้านการศึกษาพิเศษมาโดยตรง จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ เพราะผู้เรียนบางคนมีความพิการซับซ้อนด้วย ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ แตกต่างจากกลุ่มผู้เรียนพิการทางการมองเห็นส่วนใหญ่ในสถานศึกษา

4. การจัดการด้านงบประมาณ

4.1 สภาพการจัดการงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะแยกออกเป็นฝ่ายต่างๆ ซึ่งฝ่ายการศึกษาใช้งบประมาณสำหรับจัดการศึกษาปีละ 9 ล้านบาท ไม่รวมค่าจ้างบุคลากรและค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ส่วนงบพิเศษอื่นๆ จะได้มาจากการรับบริจาคในรูปเงินสดหรือวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการซึ่งจะต้องมีการร้องขอในนามมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เช่น มีความต้องการแผ่นซีดีจำนวนมากเพื่อมาผลิตสื่อหนังสือแถบเสียง ก็จะประชาสัมพันธ์เพื่อขอบริจาคในส่วนนี้ให้ตามความประสงค์ ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้บริจาคจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการมอบงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์ให้สำหรับทำอะไร ทางสถานศึกษาก็จะออกใบเสร็จให้เพื่อยืนยันความโปร่งใสในการดำเนินงาน

4.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดงบประมาณ

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องรับผิดชอบผู้เรียนจำนวนมากทำให้มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูง เพราะผู้เรียนที่มาอยู่ประจำนั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมถึงค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มสำหรับผู้เรียนจำนวน 261 คน คิดเป็นจำนวนเงินมากกว่า 1 ล้านบาทต่อเดือน ซึ่งทางรัฐบาลได้จัดสรรมาให้เพียงแค่ประมาณ 3 แสน 5 หมื่นบาทต่อเดือนเท่านั้น

จากความคิดเห็นของผู้สอนในด้านการจัดการด้านงบประมาณ พบว่า การบริหารจัดการด้านนี้ยังมีความล่าช้าอยู่มาก ซึ่งคล้ายกับระบบราชการที่ต้องมีการเขียนเอกสารของบ เป็นขั้นเป็นตอน ส่งผลให้โครงการเกิดความล่าช้าในกรณีที่เป็นเรื่องฉุกเฉินเร่งด่วน เพราะต้องรอการพิจารณาจากมูลนิธิฯ ดันสังกัด การให้บริการอื่นๆ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยหลักจึงไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสม เช่น บริการรถรับ-ส่งผู้เรียนแบบไป-กลับ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานรัฐควรจะให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดทำหลักสูตรเฉพาะทางสำหรับคนพิการทางการมองเห็นโดยเฉพาะ พร้อมกับขยายขอบเขตของกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ต่างๆ โดยเพิ่มเติมวัสดุอุปกรณ์ใหม่ๆ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับวัยและสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านบุคลากรนั้น สถานศึกษาควรจะเร่งพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีทักษะความรู้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เป็นผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขณะเดียวกันภาครัฐจะ

ต้อง ทุ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าว และควรพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของเงินงบประมาณสำหรับการปรับปรุงสถานที่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนพิการทางการมองเห็น

ส่วนที่ 3 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีเพียงแห่งเดียว คือ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดปากเกร็ด ตั้งอยู่ถนนติวานนท์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสถานศึกษาอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ โดยมุ่งเน้นวิชาชีพการนวดแผนไทยเป็นหลัก และมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ภายใต้หลักสูตรกลางของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันมีผู้เรียนรวมทั้งหมด 80 คน แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1 และ 2 ชั้นปีละ 40 คน ส่วนผู้สอนมีทั้งหมด 12 คน สถานศึกษาเปิดรับเฉพาะผู้เรียนชายจากทั่วประเทศ ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะอยู่ประจำภายในสถานศึกษาจนกว่าจะจบการศึกษา

1. การจัดการด้านสถานที่

1.1 สภาพการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการจัดการด้านอาคารสถานที่อย่างเป็นสัดส่วน กล่าวคือ มีการแบ่งส่วนของอาคารให้เป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้เรียนที่ต้องอยู่ประจำตลอดหลักสูตร และส่วนที่เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานทั่วไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการจัดสถานที่ฝึกปฏิบัติสำหรับวิชาอาชีพด้านการเกษตร การทอเสื่อ และมีลานสำหรับฝึกทักษะการใช้ไม้เท้า รวมถึงสถานที่สำหรับผู้เรียนชั้นปีที่ 2 ได้ฝึกอาชีพมีรายได้จากการให้บริการนวดแผนไทยแก่ลูกค้าทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการในบริเวณที่เรียกว่า ศาลาสุขสัมผัส

การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาจะเน้นการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ กลุ่มละ 3-4 คนต่อผู้สอน 1 คน เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างทั่วถึง แต่จะมีบางวิชาที่จะต้องเรียนรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เช่น วิชาด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนแต่ละรุ่นจะมี

40 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ใช้วิธีการเรียนแบบเวียนกลุ่มใน 1 วัน คือกลุ่มที่ 1 เรียนอักษรเบรลล์ กลุ่มที่ 2 เรียนนวดแผนไทย กลุ่มที่ 3 เรียนวิชาเกษตร และกลุ่มที่ 4 เรียนวิชาการทอเสื่อ แต่ถ้าเป็นการเรียนวิชาการด้านต่างๆ ก็จะแยกกลุ่มย่อยออกมาเป็นกลุ่มละ 3 คนต่อผู้สอน 1 คนต่อ 1 วิชา เช่น กลุ่มแรกเรียนวิชาภาษาไทย กลุ่มที่ 2 เรียนวิชาคอมพิวเตอร์ และกลุ่มที่ 3 เรียนวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งการแบ่งกลุ่มจะดูจากความพร้อมที่จะศึกษาของผู้เรียนแต่ละคนว่าเรียนรู้ได้มาก-น้อย หรือเร็ว-ช้าอย่างไร

ในส่วนของห้องสมุดผู้เรียนสามารถไปใช้บริการค้นคว้าเนื้อหาที่ตนสนใจได้ที่ห้องสมุดคอลฟิลด์ที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน และอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์เช่นเดียวกัน ด้านโรงอาหารจะให้บริการอาหาร 3 มื้อแก่ผู้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ส่วนเรือนนอน และห้องน้ำ ห้องส้วมนั้นอยู่ในสภาพที่สะดวก สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็น

นอกจากนั้นสถานศึกษามีการจัดห้องปฏิบัติการต่างๆ อันประกอบด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถที่จะเปิดให้บริการแก่ผู้เรียนในการเข้ามศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลที่ตนสนใจ เพื่อประกอบการเรียน โดยเครื่องคอมพิวเตอร์เหล่านี้ทางสถานศึกษาได้รับบริจาคจากบุคคลหรือจากหน่วยงานภายนอก เช่นเดียวกับห้องสมุดดิจิทัลที่ให้เอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ตนสนใจผ่านทางสื่อประเภทต่างๆ เช่น หนังสือแถบเสียงที่จัดทำในรูปแบบแผ่นซีดี ซึ่งห้องสมุดดิจิทัลนี้สามารถใช้ประโยชน์ในการจัดทำสื่อการสอนสำหรับผู้สอนในสถานศึกษา อีกด้วย

ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น ไม้เท้า สถานศึกษามีการจัดไว้ให้ผู้เรียนยืมเรียนในขณะศึกษา และเมื่อจบการศึกษาแล้วก็ส่งคืนไว้ใช้สำหรับผู้เรียนรุ่นต่อไป ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้จะได้รับการบริจาคจากหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนใหญ่

การจัดการด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจะเน้นองค์ประกอบที่เป็นธรรมชาติเหมือนอยู่ในชนบทเพราะผู้เรียนส่วนใหญ่จะมาจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ประกอบกับสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนเมือง คือ เทศบาลนครปากเกร็ด จึงทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไปพร้อมๆ กับการเรียนในสถานศึกษา

1.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาด้านอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน บางส่วนมีสภาพเก่าจนใช้การไม่ได้ เนื่องจากว่าอุปกรณ์เหล่านี้ได้รับการบริจาคโดยหน่วยงาน ภายนอกซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่ชำรุด ทางสถานศึกษาจึงต้องเสียงบประมาณในการ

ซ่อมแซมจนสามารถใช้งานได้ในระดับหนึ่ง และต้องการรับบริจาคเพิ่มเติมเพื่อให้มีความทันสมัย พร้อมสำหรับให้ผู้เรียนใช้บริการค้นคว้าข้อมูลอันเป็นประโยชน์

ในด้านสถานที่สถานศึกษาประสบปัญหาในเรื่องสถานที่สำหรับใช้ทำการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษา พลศึกษา เช่น ขาดสนามโกลบอลที่เป็นมาตรฐาน และสนามกีฬาประเภทอื่นๆ รวมทั้งสถานที่สำหรับออกกำลังกาย ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษาจะใช้สถานที่ในอาคารที่ว่างอยู่อันมีพื้นที่จำกัดเป็นการชั่วคราวเท่านั้น โดยความต้องการเร่งด่วนในขณะนี้ประกอบด้วย โรงยิมเนเซียมสำหรับกีฬาในร่ม และสระว่ายน้ำ

นอกจากนั้นสถานศึกษายังประสบปัญหาในเรื่องมลพิษทางอากาศบริเวณรอบๆ สถานศึกษา อันเกิดจากการเผาขยะที่ป็นสารเคมีอันตรายจากโรงพยาบาลซึ่งตั้งอยู่ติดกัน โดยมีกลิ่นเหม็นโชยมาเป็นระยะๆ ทำให้ผู้เรียนขาดสมาธิในการเรียน

2. การจัดการด้านหลักสูตร

2.1 สภาพการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า การจัดการด้านหลักสูตรของสถานศึกษานั้นจะมองที่ความต้องการของตลาดแรงงานและศักยภาพของคณาธิการทางกรมมองเห็นก่อน แล้วจึงจัดการสอนโดยใช้ตำราเรียนอักษรเบรลล์เป็นหลัก และใช้สื่ออื่นๆ เสริม โดยขั้นแรกเริ่มนั้นผู้บริหารจะมองภาพรวมของงานวิชาชีพต่างๆ ก่อน แล้วค่อยคัดเลือกให้เหลือเพียงวิชาชีพที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนพิการทางการมองเห็นกลุ่มนี้ ซึ่งเนื้อหาหลักของหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาความเป็นองค์กรร่วมของมนุษย์ ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ ศิลธรรม และด้านงานฝีมือ

ในส่วนของเนื้อหาวิชาที่สอนนั้นจะมีความหลากหลายเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย หมวดวิชาการบ้านการเรือน วิชางานเกษตรจะเริ่มจากการเตรียมดิน พรวนดิน ปลูก รดน้ำ ดูแลรักษาจนเห็นดอกผลจริงเพื่อเป็นการฝึกผู้เรียนให้อยู่กับธรรมชาติ ให้จิตใจมีสมาธิและเป็นการฝึกวินัย ความเข้มแข็งอดทน วิชาสุขศึกษาจะรวมการฝึกใช้ไม้เท้าเข้าไปด้วย วิชาพลานามัยจะเน้นการดูแลรักษาตนเองในด้านความสะอาดเรียบร้อย ซึ่งจะมีการจัดสัมมนาในเรื่องการเสริมสร้างบุคลิกภาพบ่อยครั้ง โดยมีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน และมีหมวดวิชาจริยธรรมเข้ามาเสริมในด้านการพัฒนาจิตใจ

ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้นั้น สื่อตำราเรียนอักษรเบรลล์ทางสถานศึกษาจัดให้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสื่อดังกล่าวสถานศึกษาสามารถผลิตได้เองส่วนหนึ่ง แต่ถ้าเป็นการผลิตในปริมาณมากก็จะร้องขอไปที่ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อคนตาบอดซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานเดียวกัน คือ มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ช่วยผลิต

ให้ ส่วนสื่อเสริมการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ทีวีชาวดิจิทัล สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ ซึ่งถ้าหากผู้เรียนคนใดมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ก็สามารถที่จะขอกู้ยืมเงินของสถานศึกษาเพื่อซื้อหามาใช้งานได้ โดยจะต้องทำงานฝึกอาชีพนวดแผนไทยเพื่อให้มีรายได้ในชั้นปีที่ 2 แล้วจึงผ่อนชำระคืนแก่สถานศึกษาในภายหลัง

สำหรับกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ ทางสถานศึกษาเปิดโอกาสและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนให้ได้เข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีความหลากหลายมาก เพราะสถานศึกษาเห็นว่าการศึกษาที่ผู้เรียนพึงการฯ ได้ออกไปฝึกทักษะกับสังคมภายนอกจะทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ในชีวิตจริงซึ่งหาไม่ได้ในบทเรียนหรือในตำราเพียงอย่างเดียว กิจกรรมต่างๆ ก็มีดังเช่น กิจกรรมการเข้าค่ายนอกสถานที่ทั้งการเข้าค่ายพักแรมริมทะเล การร่วมงานพิธีต่างๆ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงมีโอกาสดำเนินการร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติหลายรายการ และมีผู้เรียนที่เป็นนักกีฬาระดับชาติมากกว่า 10 คน

ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ผู้เรียนก็มีโอกาสได้เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน ทั้งการเป็นตัวแทนสถานศึกษาไปแข่งทักษะเฉพาะของคนพิการทางการมองเห็น เช่น การแข่งไม้เท้า หรือการแข่งขันอ่านอักษรเบรลล์ เป็นต้น รวมถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะในโอกาสสำคัญ เช่น การบริจาคเลือดให้กับสภากาชาดไทยเนื่องในวันแม่แห่งชาติ และอื่นๆ

2.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า การผลิตสื่อการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาจะมีต้นทุนสูง โดยเฉพาะการผลิตตำราเรียนอักษรเบรลล์ เพราะราคากระดาษที่นำมาใช้พิมพ์มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งระยะที่ผ่านมามาผลิตตำราเรียนได้แก้ไขปัญหามาเบื้องต้นด้วยการนำเอาวัสดุที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ เช่น กระดาษแข็งมาใช้ผลิตตำราเรียน แต่ก็ยังไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือต้นทุนเพราะว่าทั้งกระดาษเบรลล์โดยตรงและกระดาษแข็งจะมีข้อเสียตรงที่มีอายุการใช้งานประมาณ 1 ปีเท่านั้นตัวอักษรที่ทึบขึ้นจะยุบลงมาจากผู้เรียนคนอื่นๆ ใช้งานต่อไปไม่ได้ และต้องผลิตใหม่ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายซ้ำในส่วนนี้อีก ความต้องการเร่งด่วนของสถานศึกษาในขณะนี้ก็คือ กระดาษแข็งหรือวัสดุประเภทพลาสติก หรือแผ่นโลหะเพราะจะมีความคงทนถาวรมากกว่า

ส่วนอุปกรณ์ประกอบการเรียนอื่นๆ เช่น สแลทสำหรับผู้เรียนเขียนอักษรเบรลล์ลงบนกระดานนั้นมีความขาดแคลนและด้อยคุณภาพ เนื่องจากอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิมนั้นใช้การได้ไม่ดี ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการบริจาคหรือผลิตให้โดยหน่วยงานภาครัฐ โดยเป็นการผลิตเองในประเทศซึ่งจะเป็นปัญหากับผู้เรียน กล่าวคือ ร่องตัวอักษรระหว่างสแลท 2 ชั้นเหลื่อมไม่ตรงกันทำให้ไม่สามารถเขียนตัวอักษรได้ตามปกติ ส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความล่าช้า ส่วนสแลทที่

ใช้การได้นั้นเป็นอุปกรณ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งจะมีราคาสูงกว่าที่ผลิตภายในประเทศ ซึ่งเป็นเพราะผู้ผลิตในประเทศขาดประสิทธิภาพด้านนี้มาตรฐานของชิ้นงานจึงลดต่ำลง

นอกจากนั้นผู้เรียนยังมีความต้องการสื่อเสริมการเรียนรู้ชนิดอื่นๆ เพิ่มเติมด้วย เช่น เครื่องเล่นแผ่นซีดีสำหรับฟังหนังสือแถบเสียงเนื่องจากที่มีอยู่นั้นมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับผู้เรียน เพราะที่มีอยู่นั้นได้มาจากการบริจาคของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน และผู้เรียนส่วนหนึ่งมีความต้องการเครื่องเล่นซีดีแบบพกพาในการรับฟังหนังสือแถบเสียงหรือความรู้อื่นๆ จากแผ่นซีดี เพราะไม่ถนัดอ่านสาระความรู้จากหนังสืออักษรเบรลล์

สำหรับกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ ทางสถานศึกษาเปิดโอกาสและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนให้ได้เข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีความหลากหลายมาก เพราะสถานศึกษาเห็นว่าการศึกษาที่ผู้เรียนพึงการทางการมองเห็นได้ออกไปฝึกทักษะกับสังคมภายนอกจะทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ในชีวิตจริงซึ่งหาไม่ได้ในบทเรียนหรือในตำราเพียงอย่างเดียว กิจกรรมต่างๆ ก็มีดังนี้ กิจกรรมการเข้าค่ายนอกสถานที่ทั้งการเข้าค่ายพักแรมริมทะเล การร่วมงานพิธีต่างๆ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงมีโอกาสได้ไปร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติหลายรายการ และมีผู้เรียนที่เป็นนักกีฬาระดับชาติมากกว่า 10 คน

3. การจัดการด้านบุคลากร

3.1 สภาพการจัดการบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้บริหารจะลงมาดูแลทุกข์สุขของผู้เรียนด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สอนพบว่า ผู้บริหารจะเข้าถึงผู้สอนและผู้เรียนโดยตรง แตกต่างจากสถานศึกษาในรูปแบบอื่นซึ่งโอกาสที่ผู้เรียนกับผู้บริหารจะได้ใกล้ชิดกันนั้นมักจะเป็นไปได้ยาก โดยทุกเช้าและก่อนนอน ผู้บริหารซึ่งเป็นบาทหลวงจะมาอบรมในเรื่องมารยาท และคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามให้กับผู้เรียน

ด้านผู้สอนมีความสมดุลกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนรุ่นละ 40 คน โดยจะเปิดรับผู้พิการทางการมองเห็นเข้าเรียนทุกคืนเทอม (เดือนเมษายน – มิถุนายน) มีผู้สอน 12 คนซึ่งส่วนใหญ่ผู้สอนจบการศึกษามาตรงตามสาขาวิชาที่ทำหน้าที่สอน ขณะเดียวกันสถานศึกษาก็มุ่งมั่นที่จะรับ ผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางวิชาชีพโดยตรง เช่น ด้านการเกษตร หรือวิชาชีพอื่นๆ เช่น การทอเสื้อ เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างถ่องแท้และตรงตามจุดประสงค์

การนำหลักสูตรมาใช้จะเน้นการบูรณาการเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 ปัญหาและความต้องการบุคลากร

จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษายังไม่มีผู้สอนที่จบด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง แต่จะเป็นผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น โดยมีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทดแทน ซึ่งสถานศึกษามีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในสายวิชาชีพโดยตรง เช่น งานเกษตร เพราะเป็นผู้ที่ผ่านการปฏิบัติจริงและประสบผลสำเร็จในสายอาชีพมาแล้ว ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านั้นให้แก่ผู้เรียน ได้ดีกว่าผู้สอนที่จบการศึกษามาแค่ในหลักสูตรเพียงอย่างเดียว

ในส่วนของผู้เรียนนั้นมีความต้องการผู้สอนที่เป็นชาวต่างประเทศเพื่อมาให้ความรู้ในวิชาที่เป็นภาษาต่างประเทศ อันจะเป็นเพิ่มพูนทักษะด้านภาษาให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาออกไป

4. การจัดการด้านงบประมาณ

4.1 สภาพการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า งบประมาณของสถานศึกษามาจากต้นสังกัด คือ มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์เป็นหลัก ซึ่งเงินงบประมาณดังกล่าวมาจากการบริจาคของประชาชนทั่วไป ซึ่งทางสถานศึกษาจะต้องทำเรื่องเสนอต่อมูลนิธิว่าจะมีการใช้งบประมาณสำหรับเรื่องไหน อย่างไร จำนวนเท่าไร แล้วก็เบิกเงินงบประมาณส่วนนี้ออกมาใช้จ่ายตามความต้องการในด้านต่างๆ เช่น ค่าไฟฟ้า ประปา เสื้อผ้า หรืออาหาร ขึ้นตอนทุกอย่างจะต้องมีการจัดทำบัญชีเพื่อให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งงบประมาณล่วงหน้า และงบประมาณที่ใช้จริง งบประมาณอีกส่วนหนึ่งสถานศึกษาจะได้มาจากการสนับสนุนของรัฐบาล โดยจะจัดสรรผ่านทางมูลนิธิต้นสังกัด และมีเงินงบประมาณบางส่วนที่จะได้มาจากฝีมือแรงงานของผู้เรียนในชั้นปีที่ 2 ซึ่งทำการฝึกอาชีพนวดแผนไทยในศาลาสุขสัสมิ์ส เป็นรายได้จากการเข้ามาใช้บริการของบุคคลภายนอกทั่วไป

4.2 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า งบประมาณที่สถานศึกษาได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นไปตามที่ทางสถานศึกษาร้องขอเท่านั้น ซึ่งถ้าหากว่าสถานศึกษามีโครงการที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงทางมูลนิธิต้นสังกัดก็ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือในส่วนนี้ได้เต็มที่เพราะมีเงินสนับสนุนน้อย ขณะที่ในส่วนของภาครัฐนั้นมีการจัดสรรเงินงบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของ

สถานศึกษาน้อยมาก จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการในกรณีที่สถานศึกษาต้องการงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับปรับปรุงแก้ไขในด้านต่างๆ เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมามาตรฐานศึกษาจะใช้วิธีขอรับบริจาคจากภายนอก

สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

จากการศึกษา พบว่า การใช้หลักสูตรแบบผสมผสานระหว่างหลักสูตรภายในของสถานศึกษากับหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็น เพราะสามารถที่จะการเรียนการสอนทุกเนื้อหาวิชาให้มีความสอดคล้องกันได้อย่างลงตัว เช่นเดียวกับการจัดกลุ่มผู้เรียนที่เล็กลงทำให้ผู้สอนดูแลเอาใจใส่ได้ทั่วถึงและสามารถมองปัญหาพร้อมหาทางแก้ไขให้กับผู้เรียนได้ทันทั่วถึง

ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนคือ งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐมีจำนวนน้อยมาก ถ้าหากจะมีการเปิดหรือขยายศูนย์การเรียนในลักษณะนี้ให้มากขึ้นจะเป็นได้อย่างยากลำบาก เพราะต้องลงทุนใหม่หมด ดังนั้นการให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกลางและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยศึกษาความรู้และประสบการณ์จากศูนย์การเรียนที่ประสบความสำเร็จ น่าจะเป็นหนทางแก้ไขปัญหาที่ลงทุนน้อยแต่เกิดผลดีในระยะยาวได้

ความรู้และประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้รับจากการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ด้านระบบการจัดการศึกษาที่ใช้ในสถานศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ทั้ง 3 รูปแบบ อันประกอบด้วย สถานศึกษาในระบบโรงเรียนแบบเรียนร่วม สถานศึกษาในระบบโรงเรียนแบบสถานศึกษาพิเศษ เฉพาะทาง และสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในแต่ละสถานศึกษาดังกล่าวนั้น ต่างก็มีรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะเฉพาะ แต่สิ่งที่คล้ายกันคือทุกสถานศึกษาต่างก็มุ่งจัดการศึกษาโดยยึดเอาความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทราบถึงคุณลักษณะเด่นของผู้เรียนพิการทางการมองเห็นในการเรียนการสอน ซึ่งคนปกติทั่วไปมักจะมองว่าคนพิการทางการมองเห็นเหล่านี้มีข้อจำกัดในการศึกษา แต่ในความเป็นจริงนั้นผู้เรียนกลุ่มดังกล่าวกลับมีความสุขกับการเรียนรู้ และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้เรียนปกติได้อย่างกลมกลืน ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อคิดว่าการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มคนพิการทุกประเภทอย่างกว้างขวางนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งยวดในเวลา